

Тлумачальная запіска

Урок па сусветнай гісторыі ў 10 класе па тэме “Лацінская Амерыка” з’яўляецца 25 урокам у курсе і перадапошнім у раздзеле III “Краіны Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі паміж сусветнымі войнамі”.

Зыходзячы з таго, што на вывучэнне Лацінскай Амерыкі згодна з вучэбнай праграмай адводзіцца адзін вучэбны занятак, а наступным урокам ідзе абагульненне ведаў па ўсяму раздзелу, у дадзеным выпадку мэтазгодна абраць тып урока вывучэнне новага матэрыялу. Неабходна таксама прадугледзіць напрыканцы ўрока кантроль узроўню засвоенасці ведаў вучняў.

Прапанаваная метадычная распрацоўка адпавядае базаваму вывучэнню гісторыі, але можа быць выкарыстана і ў класах з павышаным узроўнем вывучэння гісторыі.

Галоўнай мэтай урока з’яўляецца ўсведамленне вучнямі асноўных праблем Лацінскай Амерыкі ў міжваенны перыяд у кантэксце агульнасусветных тэндэнцый, разуменне прычын, якія абумовілі асаблівасці гаспадарчага развіцця, нізкі ўзровень жыцця насельніцтва, залежнасць большасці краін ад ЗША.

У сувязі з тым, што пытанне “Культура Лацінскай Амерыкі” разглядаецца ў падручніку вельмі сціпла, пры яго вывучэнні мэтазгодна даць найбольш матываваным вучням заданне загадзя падрыхтаваць даклады па асобным дасягненням культуры міжваеннага перыяду. У прапануемай метадычнай распрацоўцы акцэнт зроблены на статуі Хрыста-Збавіцеля, ўзведзенай у 1931 г. і феномене лацінаамерыканскага футбола, што тлумачыцца правядзеннем менавіта ў Лацінскай Амерыцы ў 1930 г. першага чэмпіяната свету па футболе. Нельга не адзначыць, што даклады-прэзентацыі вучняў па гэтых тэмах заўсёды выклікаюць шчырую цікаўнасць як у тых, хто іх рыхтуе, так і ў слухачоў.

Дадзеная распрацоўка прадугледжвае прымяненне разнастайных форм, метадаў і прыёмаў навучання, што дазволіць мяняць віды дзейнасці, ствараць сітуацыі, павышаючыя матывацыю вучняў, павысіць іх працаздольнасць. Калі дазваляе час, ёсць сэнс прымяніць на ўроку элемент гульні “Брэйн-рынг”.

Пераважаючай формай работы на ўроку з’яўляецца групавая.

Для дэманстрацыі ілюстрацыйнага, картаграфічнага матэрыяла выкарыстоўваецца праграма Microsoft PowerPoint.

Тэхналагічная карта ўрока па тэме “Лацінская Амерыка”

Навучальная мэта: мяркуецца, што напрыканцы ўрока:

- *вучні будуць ведаць* асаблівасці развіцця краін Лацінскай Амерыкі ў міжваенны перыяд і ў гады Другой сусветнай вайны, разумець прычыны палітычнай нестабільнасці і сацыяльна-эканамічных праблем у дзяржавах рэгіёна і звязваць іх з агульнасусветнымі палітычнымі і сацыяльна-эканамічнымі працэсамі;
- *вучні будуць умець* параўноўваць палітычнае і сацыяльна-эканамічнае становішча розных краін, на аснове вывучанага матэрыялу рабіць самастойныя высновы.

Задачы выхавання і развіцця:

- садзейнічаць паспяховаму ўзаемадзеянню вучняў у парах і групам, развіццю лагічнага мыслення вучняў;
- стварыць умовы для ўсведамлення вучнямі ўнікальнасці кожнай асобна ўзятай цывілізацыі, садзейнічаць правільнаму разуменню вучнямі праблемы беднасці насельніцтва і неабходнасці яе рашэння.

Тып урока: урок вывучэння новага матэрыялу.

Змест урока

I. Арганізацыйна-матывацыйны этап (1 хв.)

Настаўнік выкарыстоўвае прыём “Збяры карцінку”. Вучні па чарзе выцягваюць элемент разрэзаных карцінак і артымліваюць задачу як мага хутчэй сабраць іх. У якасці карцінак выступаюць разрэзаныя выявы дзяржаўных сцягаў вядучых краін Лацінскай Амерыкі – Аргенціны, Бразіліі, Мексікі. Такім чынам, з аднаго боку, адбываецца раздзяленне вучняў на групы, з другога – вучні самі прыходзяць да тэмы ўрока.

II. Актуалізацыя апорных ведаў вучняў (2 хв.)

Настаўнік з дапамогай прэзентацыі прапаноўвае вучням відэарад з заданнем “Дай назву малюнку”, дзе спачатку дэманструе ўжо знаёмыя вучням малюнкi з папярэдніх курсаў гісторыі, а потым пераходзіць да новых, незнаёмых:

- контурная карта Лацінскай Амерыкі;
- індзейцы – карэннае насельніцтва Амерыкі;
- еўрапейская каланізацыя Амерыкі;
- еўрапейскія калоніі ў Лацінскай Амерыцы (карта);
- барацьба за незалежнасць;
- лідэры дзяржаў Лацінскай Амерыкі ў міжваенны перыяд;
- узаемаадносіны ЗША і Лацінскай Амерыкі;
- гаспадарка;
- узровень жыцця насельніцтва;
- роля футбола ў жыцці лацінаамерыканцаў;

- статуя Хрыста-Збавіцеля ў Рыа-дэ-Жанейра (прыклад культурных дасягненняў).

III. Пастаноўка задач вучэбнай дзейнасці (2 хв.)

На аснове незнаёмых малюнкаў вучні з дапамогай настаўніка фармулююць задачы вучэбнай дзейнасці:

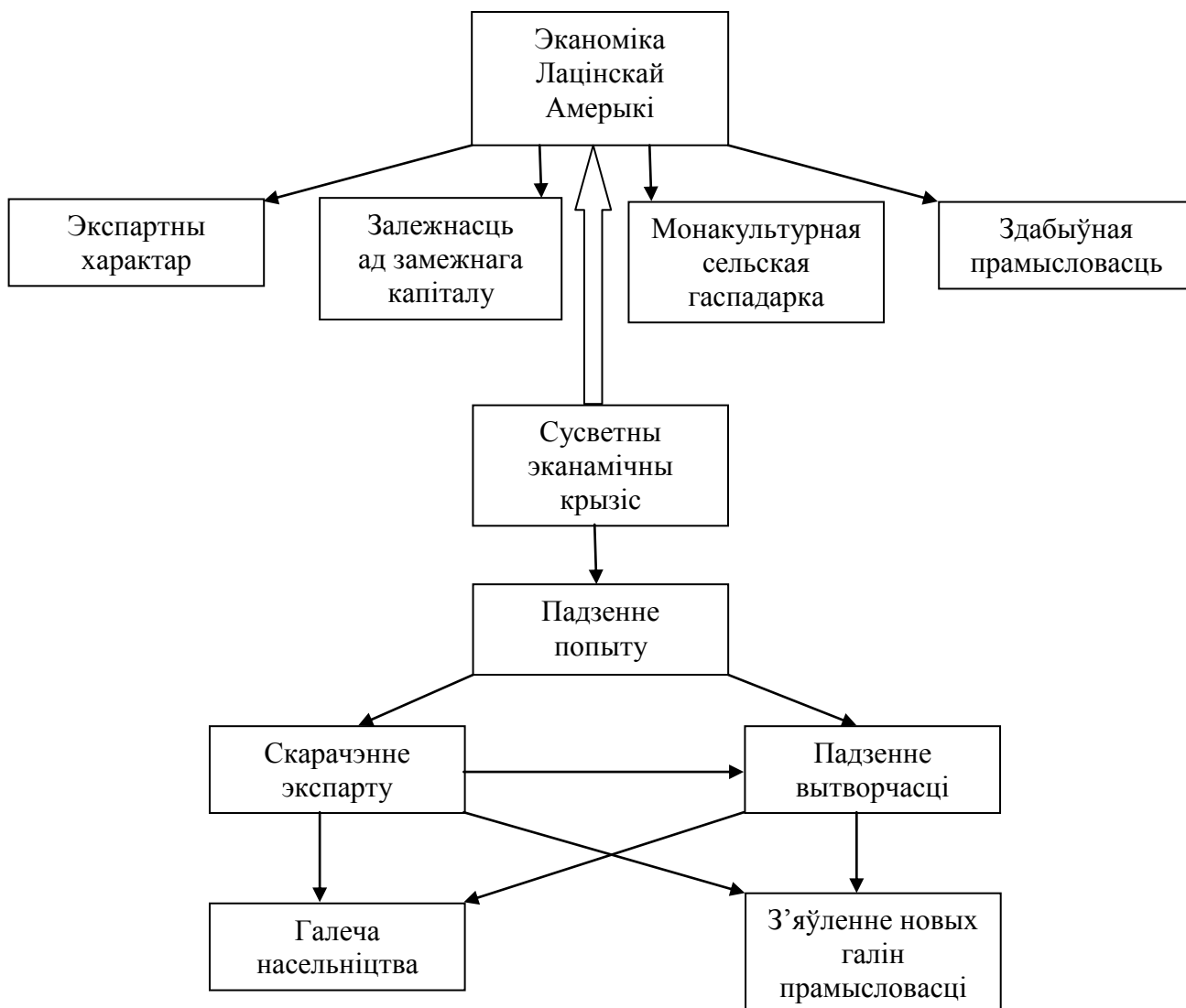
- 1) Якім было сацыяльна-эканамічнае становішча Лацінскай Амерыкі ў міжваенны перыяд?
- 2) Як складваліся ўзаемаадносіны паміж краінамі Лацінскай Амерыкі і ЗША?
- 3) Якія агульныя рысы грамадска-палітычнага развіцця лацінаамерыканскіх дзяржаў можна вылучыць у разглядаемы перыяд?
- 4) Што мы ведаем аб культурнай спадчыне Лацінскай Амерыкі?

IV. Вывучэнне новага матэрыялу (25 хв.)

1. Работа над першай вучэбнай задачай.

Вучні ў групах працуюць над запаўненнем і будаўніцтвам схемы “Сацыяльна-эканамічнае развіццё краін Лацінскай Амерыкі ў міжваенны перыяд” (Выкарыстоўваецца матэрыял §23, п.1).

Група, якая справілася першая, выступае з вынікамі сваёй работы. Астатнія дапаўняюць і абмяркоўваюць. У выніку ў вучняў складваецца прыкладна такім чынам запоўненая схема:

2. Работа над другой вучэбнай задачай заключаецца ў тым, каб прасачыць эвалюцыю ўзаемаадносін паміж ЗША і краінамі Лацінскай Амерыкі на працягу XIX – першай паловы XX ст.

Кожная група атрымлівае дадатковы матэрыял, на аснове якога павінна адказаць на наступныя пытанні:

- Як называецца дадзены накірунак знешняй палітыкі ЗША?
- Які прынцып пакладзены ў аснову гэтага накірунку?

I група: “2 снежня 1823 г. прэзідэнт ЗША Джэймс Манро выступіў са штогадовым пасланнем кангрэсу ЗША. У пасланні ён абвясціў амерыканскі кантынент зонай закрытай для еўрапейскага ўмяшальніцтва. Быў высунуты прынцып падзелу свету на еўрапейскую і амерыканскую сістэмы дзяржаўнага ўладкавання, абвешчана канцэпцыя неўмяшальніцтва ЗША ва ўнутраныя справы еўрапейскіх краін і, адпаведна, неўмяшальніцтва еўрапейскіх дзяржаў ва ўнутраныя справы краін Заходняга паўшар’я. Заяўляючы аб сваім нейтралітэце ў адносінах да барацьбы іспанскіх калоній за незалежнасць, ЗША адначасова папярэдзілі еўрапейскія метраполіі, што любая іх спроба ўмяшальніцтва ў справы былых калоній у Амерыцы будзе расцэньвацца як парушэнне жыццёвых інтарэсаў ЗША.”

Падрыхтавана паводле:

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D1%80%D0%BE

Мяркуемы адказ вучняў:

- “Дактрына Манро”.
- “Амерыка для амерыканцаў”.

II група: “2 верасня 1901 г. прэзідэнт ЗША Тэадор Рузвельт у сваім выступленні на кірмашы ў штаце Мінесота працітаваў заходнеафрыканскую прымаўку: “Гавары мякка, але трымай у руках вялікую дубінку, і ты далёка пойдзеш”. Так у знешняй палітыцы ЗША з’явіўся новы прынцып, які прадугледжваў поўны кантроль ЗША над краінамі Лацінскай Амерыкі, з выкарыстаннем пры неабходнасці ваенных сіл. Гэтая палітыка праявілася ў шматлікіх “бананавых войнах” паміж ЗША і краінамі Цэнтральнай Амерыкі ў першай трэці XX ст., якія прывялі да поўнай залежнасці дадзенага рэгіёна ад ЗША. У пачатку 1930-х гг. занепакоены ўзмацненнем умяшальніцтва Вашынгтона ва ўнутраныя справы паўднёвых суседзяў, урад Аргенціны паспрабаваў кансалідаваць краіны Лацінскай Амерыкі супраць ЗША. У 1932 г. урады Аргенціны, Бразіліі, Мексікі, Чылі, Уругвая падпісалі антываенны антыамерыканскі пакт. “Белы дом” убачыў у гэтым пагрозу сваім інтарэсам. У 1933 г. прэзідэнт ЗША Ф.Рузвельт абвясціў аб адыходзе ад агрэсіўнай знешняй палітыкі ў адносінах да краін Лацінскай Амерыкі.”

Падрыхтавана паводле:

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%88%D0%BE%D0%B9_%D0%B4%D1%83%D0%B1%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B8

Мяркуемы адказ вучняў:

- “Палітыка вялікай дубінкі”;
- “Амерыка для ЗША”.

III група: “3 сакавіка 1933 г. прэзідэнт ЗША Франклін Дэлана Рузвельт выступіў са сваёй інаугурацыйнай прамовай, у якой абвясціў прынцыпы добрасуседства: 1) сусед, які цалкам наважае сябе, наважае і правы іншых; 2) сусед наважае абавязацельствы і святасць пагадненняў. Гэта пазіцыя была пацверджана і на канферэнцыі амерыканскіх дзяржаў у Мантэвідэа ў снежні 1933 г. Дзяржсакратар ЗША К.Хал сказаў: “Ніводная краіна не мае права ўмешвацца ва ўнутраныя і знешнія справы іншай краіны”. У снежні таго ж года Ф.Рузвельт пацвердзіў выбраны кірунак: “Палітыка Злучаных Штатаў з гэтага часу такая, што адваргае ваенную інтэрвенцыю”.

Злучаныя Штаты жадалі мець добрыя адносіны са сваімі суседзямі, асабліва падчас росту колькасці канфліктаў, таму гэтая палітыка павінна была ўмацаваць падтрымку Лацінскай Амерыкі. Палітыка добрасуседства азначала, што ЗША будуць глядзець на Лацінскую Амерыку праз больш мірную прызму. Пазбягаючы ваенных інтэрвенцый, ЗША змянілі свае метады для захавання ўплыву ў Лацінскай Амерыцы: ідэалогія панамерыканізму (ідэі стварэння адзінай “Вялікай Амерыкі”), падтрымка ўплывовых мясцовых лідараў, трэніроўкі нацыянальных гвардыі, эканамічнае і культурнае пранікненне, пазыкі, эканамічны і фінансавы кантроль і палітычныя перавароты.

Падрыхтавана паводле:

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0

Мяркуемы адказ вучняў:

- Палітыка “добрага суседа”;
- “ЗША – лідэр Амерыкі”.

Пасля выступлення прадстаўнікоў груп настаўнік падкрэслівае, што знешняя палітыка ЗША ў адносінах да Лацінскай Амерыкі за 100 гадоў мянялася па маштабу і метадам, але па форме і прынцыпам фактычна заставалася аднолькавай – падпарадкаванне лацінаамерыканскага рэгіёна сваім уласным нацыянальным інтарэсам.

3. Работу над трэцяй вучэбнай задачай настаўнік арганізоўвае ў форме запаўнення параўнальнай табліцы: “Буйнейшыя краіны Лацінскай Амерыкі ў міжваенны перыяд” (на аснове §23 п.3-6).

Параметры для параўнання	Аргенціна (I група)	Бразілія (II група)	Мексіка (III група)
Становішча краіны ў пачатку XX ст.			
Новыя з’явы ў			

палітычным і эканамічным жыцці			
Сусветны эканамічны крызіс і яго ўплыў на палітычнае развіццё			
Становішча краін падчас Другой сусветнай вайны			

Пасля завяршэння групавой работы і выступлення прадстаўнікоў груп у вучняў павінна з’явіцца прыкладна такім чынам запоўненая табліца:

Параметры для параўнання	Аргенціна (I група)	Бразілія (II група)	Мексіка (III група)
Становішча краіны ў пачатку XX ст.	Буйнешы экспарцёр збожжа і мяса, нейтралітэт у Першай сусветнай вайне, пад’ём эканомікі падчас Першай сусветнай вайны	Панаванне зямельнай алігархіі. Буйнейшы сусветны экспарцёр кавы	Рэвалюцыя 1910 – 1917 гг., панаванне Інстытуцыянальнай рэвалюцыйнай партыі
Новыя з’явы ў палітычным і эканамічным жыцці	Усеагульнае выбарчае права, прыход да ўлады ГРС, прэзідэнцтва І.Прыгаена (1916 – 1922, 1928 – 1930 гг.), абвяшчэнне буржуазных правоў і свабод, нацыяналізацыя нафтавых радовішчаў	Нарастанне супярэчнасцяў паміж зямельнай алігархіяй і прадстаўнікамі прамысловай буржуазіі, а таксама рабочым класам, паступовае ператварэнне краіны з аграрнай у індустрыяльную.	Праўленне Л.Кардэнаса (1934 – 1940 гг.), аграрная рэформа, нацыяналізацыя нафтавых кампаній, аслабленне залежнасці ад замежнага капіталу, умацаванне дзяржаўнага суверэнітэту
Сусветны эканамічны крызіс і яго ўплыў на палітычнае развіццё	Падзенне эканомікі і масавая галеча насельніцтва, дзяржаўны пераварот, фарміраванне аўтарытарнай ваеннай дыктатуры.	Разарэнне кававай вытворчасці, галеча насельніцтва, ваенны пераварот, прэзідэнцтва Ж.Варгаса (1930 – 1945 гг.), фарміраванне аўтарытарнага палітычнага рэжыму.	Галеча насельніцтва, высокі ўзровень злачыннасці
Становішча краін падчас Другой сусветнай	Першапачаткова – прытрымліванне палітыкі нейтралітэту, гандаль з абодвума ваюючымі бакамі У далейшым – абвяшчэнне вайны фашысцкім дзяржавам		

Пасля выканання і абмеркавання задання настаўнік прапаноўвае вучням пералічыць прычыны фарміравання ў краінах Лацінскай Амерыкі аўтарытарных рэжымаў:

- нізкі ўзровень жыцця насельніцтва, масавая галечка;
- негатыўныя наступствы сусветнага эканамічнага крызісу 1929 – 1933 гг.;
- адсутнасць дэмакратычных традыцый;
- палітычная нестабільнасць;
- панаванне буйной зямельнай алігархіі і яе збліжэнне з коламі ваеннага камандавання;

4. Работа над чацвёртай вучэбнай задачай арганізоўваецца шляхам прэзентацыі загадкаў падрыхтаваных дакладаў вучняў.

1 даклад: “Асноўныя тэндэнцыі развіцця культуры Лацінскай Амерыкі” (на аснове п.7 §23):

- уплыў сучасных еўрапейскіх мастацкіх і літаратурных напрамкаў (сімвалізм, сюррэалізм, авангардызм);
- вялікі ўплыў на развіццё архітэктуры і выяўленчага мастацтва каталіцкай царквы;
- рост нацыянальнай самасвядомасці і, як вынік, пошук уласнай нацыянальнай адметнасці;
- спалучэнне ў мастацтве еўрапейскага і мясцовага пачаткаў;
- прыклад камбінацыі еўрапейскай мастацкай тэхнікі і ўласных традыцый – насценны фрэскавы жывапіс у Мексіцы;
- самыя вядомыя прадстаўнікі насценнага жывапісу – Дыега Рывера, Хасэ Ароска, Давід Сікейрас, якія, дэрэчы, з’яўляліся прадстаўнікамі левага сацыялістычнага руху.

2 даклад: “Статуя Хрыста-Збавіцеля ў Рыа-дэ-Жанейра”

Статуя Хрыста-Збавіцеля – знакамітая статуя Ісуса Хрыста з раскінутымі рукамі на вяршыні гары Каркаваду ў Рыа-дэ-Жанейра. З’яўляецца адным з сімвалаў Бразіліі, выбрана адным з новых Сямі цудаў свету.

Вышыня статуі – 38 м, у тым ліку пастамента – 8 м, размах рук – 28 м, вага – 1145 тон.

У 1921 г. набліжалася стогадовая гадавіна нацыянальнай незалежнасці Бразіліі (1822 г.). Уладам Бразіліі і горада Рыа-дэ-Жанейра (тагачасная сталіца дзяржавы) хацелася адзначыць дадзеную падзею маштабна і запамінальна, таму яны вырашылі ўзвесці вялізарны манумент Хрыста-Збавіцеля, які б стаў новым сімвалам краіны. Часопіс “Крузейру” аб’явіў збор сродкаў на ўзвядзенне помніка. У выніку кампаніі было сабрана больш 2,5 млн рэалаў. Да збору сродкаў падключылася і царква: тагачасны арцыбіскуп Рыа-дэ-Жанейра дон Себасцьян Лэме прыняў вялікі ўдзел у стварэнні манумента.

Пабудова статуі цягнулася каля 9 гадоў – з 1922 па 1931 г. Першапачатковы эскіз помніка распрацаваў мастак Карлас Освальд.

Менавіта ён прапанаваў выканаць выяву Хрыста з раскінутымі ў бласлаўляючым жэсце рукамі, каб здалёк фігура выглядала б як вялізарны крыж. У першапачатковым варыянце пастамент для статуі павінен быў мець форму зямнога шара. Канчатковы праект манумента быў распрацаваны бразільскім інжынерам Эйтарам да Сілва Коштай.

Па шэрагу прычын, у тым ліку тэхналагічных, стварыць такую вялізарную скульптуру ў Бразіліі было тады немагчыма, усе яе дэталі, уключаючы каркас, вырабляліся ў Францыі. Статуя была зроблена з жалезабетона і талькахларыта.

У 1924 г. французскі скульптар Поль Ландоўскі скончыў мадэліраванне галавы (вышыня 3,75 м) і рук статуі. У разабраным выглядзе ўсе дэталі манумента былі дастаўлены ў Бразілію і па чыгунцы транспартаваліся на вяршыню гары Каркаваду. Ад канечнага пункту чыгуначнага шляху да падножжа статуі была пабудавана звільстая лесвіца з 220 ступеняў, якая атрымала назву “Караколь” (“Слімак”), а ў тоўшчы мармуравага пастаменту – маленькая капліца.

12 кастрычніка 1931 г. адбылося ўрачыстае адкрыццё і асвячэнне манумента, які стаў сімвалам Рыа-дэ-Жанейра.

Падрыхтавана паводле:

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%8F_%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%98%D1%81%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8F

3 даклад: “Футбол у краінах Лацінскай Амерыкі”

У пачатку ХХ ст. футбол у Лацінскай Амерыцы стаў вельмі папулярным відам спорту. Гэтаму было некалькі прычын:

- па-першае, футбол быў даволі дэмакратычным відам спорту, не патрабаваў дарагой спецыяльнай экіпіроўкі;

- па-другое, для тысяч хлопчыкаў, а нярэдка і дзяўчынак, з трушчоб лацінаамерыканскіх гарадоў – футбол стаў альтэрнатывай бадзяжніцтву і злачыннасці, а ў перспектыве, нават, сродкам заробку;

- па-трэцяе, футбол для падаўляючай большасці жыхароў Лацінскай Амерыкі ўсіх узростаў стаў атдушынай, даступным відовішчам, падчас якога можна забыцца пра свае праблемы.

Таму нядзіўна, што ў 1930 г., калі ў свеце набіраў сілу сусветны эканамічны крызіс, менавіта ў Лацінскай Амерыцы (а дакладна ва Уругваі) адбыўся першы чэмпіянат свету па футболе. У турніры прынялі ўдзел 13 каманд, з іх 7 прадстаўлялі Лацінскую Амерыку (Аргенціна, Бразілія, Балівія, Чылі, Мексіка, Уругвай, Парагвай, Перу), толькі 4 – Еўропу (Францыя, Румынія, Югаславія, Бельгія), 1 – Паўночную Амерыку (ЗША).

У фінале першага чэмпіяната свету сустрэліся зборныя каманды Уругвая і Аргенціны. Ва ўпартай барацьбе перамогу атрымалі ўругвайцы з лікам 3 : 2.

Усе матчы праходзілі ў горадзе Мантэвідэа. Спецыяльна для турніра там быў пабудаваны новы стадыён – Сентэнарыя, які быў разлічаны на 90

тысяч глядачоў. Ці трэба казаць, што на фінальным матчы, як і на ўсіх астатніх матчах, асабліва з удзелам зборнай Уругвая стадыён быў перапоўнены.

Цяпер становіцца зразумелым, чаму футбол у Лацінскай Амерыцы гэта больш чым гульня, гэта – рэлігія.

Падрыхтавана паводле:

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D0%BC%D0%BF%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82_%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BF%D0%BE_%D1%84%D1%83%D1%82%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D1%83_1930

V. Замацаванне вывучанага матэрыялу (2 хв.)

Для замацавання матэрыялу вучням прапануецца “сляпая” карта Лацінскай Амерыкі, на якой патрэбна лакалізаваць наступныя аб’екты, падзеі, з’явы:

1) лідэр вытворчасці кавы; 2) Ж.Варгас; 3) былая партугальская калонія (усе – Бразілія); 4) Статуя Хрыста-Збавіцеля (Рыа-дэ-Жанейра); 5) пшаніца; 6) ялавічына; 7) І.Ірыгаен; 8) Х.Перон (усе – Аргенціна); 9) Л.Кардэнас; 10) Інстытуцыянальная рэвалюцыйная партыя; 11) нацыяналізацыя нафтавых кампаній; 12) насценны фрэскавы жывапіс (усе – Мексіка); 13) “бананавыя рэспублікі” (цэнтральнаамерыканскія дзяржавы); 14) меднарудная прамысловасць (Чылі); 15) вытворчасць цукру (Куба); 16) першы чэмпіянат свету па футболе (Уругвай); 17) Панамскі канал; 18) Карыбскае мора.

VI. Падвядзенне вынікаў. Рэфлексія (3 хв.)

Настаўнік звяртае ўвагу вучняў на задачы ўрока і арыентуе вучняў на фармулёўку наступных высноў:

1) Краіны Лацінскай Амерыкі былі арыентаваны на экспарт аднаго ці некалькіх відаў тавараў, пераважна сельскагаспадарчай накіраванасці; сусветны эканамічны крызіс 1929 – 1933 гг. нанёс моцны ўдар па лацінаамерыканскіх дзяржавах, прывёў да падзення экспарту, скарачэння вытворчасці, масавай галечы насельніцтва;

2) ЗША ў дадзены перыяд працягвалі палітыку пашырэння свайго кантролю над краінамі Лацінскай Амерыкі, якія разглядаліся аграрна-сыравінным прыдаткам, пераважна замяніўшы ваенныя метады ўплыву на эканамічныя;

3) Для большасці дзяржаў рэгіёна характэрна палітычная нестабільнасць, адсутнасць дэмакратычных традыцый, складванне аўтарытарных палітычных рэжымаў;

4) У Лацінскай Амерыцы складваецца своеасаблівая культура, дзе было месца і нацыянальным традыцыям і сучасным еўрапейскім плыням.

Разам з гэтым настаўнік падкрэслівае, што шэраг тэндэнцый характэрных для міжваеннага перыяду не страчваюць сваёй актуальнасці і ў пасляваенны час:

- 1) ЗША па-ранейшаму будуць імкнуцца захаваць свой уплыў у дадзеным рэгіёне;
- 2) Праблема галечы насельніцтва будзе заставацца вельмі вострай, на фоне чаго адбудзецца рост злачыннасці;
- 3) Захаваецца ўнутраная палітычная нестабільнасць, шырокае распаўсюджанне атрымае сацыялістычны рух – Лацінская Амерыка пераўтварыцца ў патэнцыяльна рэвалюцыйны рэгіён;
- 4) Адным з галоўных шляхоў вырвацца з беднасці, дасягнуць поспеху для моладзі многіх краін Лацінскай Амерыкі застанецца футбол, які працягне адыгрываць вялікую ролю ў жыцці насельніцтва.

VII. Кантроль ведаў вучняў (9 хв.)

Настаўнік арганізоўвае правядзенне праверачнай работы па тэме.

Праверачная работа

Першы ўзровень

1. Пазнайце і назавіце вылучаную на карце краіну:

2. Прэзідэнт ЗША ў 1933 – 1945 гг., ініцыятар новай палітыкі ў адносінах да краін Лацінскай Амерыкі, заснаванай на прынцыпах дабрасуседства гэта: а) Т.Рузвельт; б) В.Вільсан; в) Ф.Рузвельт.

Другі ўзровень

3. Галоўнымі экспартнымі таварамі Аргенціны ў міжваенны перыяд былі: а) кава; б) какава; в) пшаніца; г) цукар; д) ялавічына; е) бавоўна.
4. Адзначце, якія з ніжэйперылічаных краін у міжваенны перыяд сталі адносіцца да так званых “бананавых рэспублік”: а) Гватэмала; б) Уругвай; в) Панама; г) Гандурас; д) Чылі.

Трэці ўзровень

5. Хто лішні ў дадзеным пералічэнні і што аб’ядноўвае астатніх: а) Дыега Рывера; б) Габрыэль Гарсія Маркес; в) Хасэ Ароска; г) Давід Сікейрас.
6. Вызначце паняцце: Накірунак знешняй палітыкі ЗША, які прадугледжваў адмову ад выкарыстання ваеннай сілы ў краінах Лацінскай Амерыкі і пераход на эканамічныя рычагі ўплыву.

Чацвёрты ўзровень

7. Устанавіце адпаведнасць: а) І.Ірыгаен; б) Ж.Варгас; в) Л.Кардэнас; г) Х.Перон – А) Аргенціна; Б) Бразілія; В) Мексіка – 1) удзельнік ваеннага перавароту ў 1943 г., будучы прэзідэнт краіны; 2) лідэр Грамадзянскага радыкальнага саюза, ініцыятар прагрэсіўных рэформ; 3) ініцыятар аграрнай

рэформы, нацыяналізацыі нафтавых кампаній; 4) багаты землеўладальнік, усталяваў аўтарытарную дыктатуру ў 1930 – 1945 гг.

Пяты ўзровень

8. У 1904 г. выйшла ў свет сатырычная аповесць амерыканскага пісьменніка О.Генры “Каралі і капуста”. Падзеі ў творы адбываюцца ў выдуманай маленькай лацінаамерыканскай краіне пад назвай “Анчурья”. Асноўным даходам краіны з’яўляецца экспарт трапічнай садавіны ў ЗША, насельніцтва жыве ў галечы, урад пагалоўна карумпіраваны, усім у краіне запраўляе амерыканская параходная кампанія. Пытанне: якое паняцце, пазней замацаваўшаеся ў гісторыі, прыдумаў пісьменнік для вызначэння дадзенай краіны?

Пасля выканання праверачнай работы настаўнік збірае сшыткі і дэманструе правільныя адказы. Пры неабходнасці ажыццяўляецца карэкцыя ведаў.

Адказы

1. Мексіка
2. в
3. в, д
4. а, в, г
5. б – пісьменнік, астатнія – прадстаўнікі выяўленчага мастацтва
6. палітыка “добрага суседа”
7. а – А – 2; б – Б – 4; в – В – 3; г – А – 1.
8. “бананавыя рэспублікі”

У залежнасці ад вынікаў напісання праверачнай работы настаўнік выстаўляе адзнакі за ўрок.

VIII. Дамашняе заданне (1 хв.)

- *Калі дапушчаны памылкі ў праверачнай рабоце:* §23, адказаць на пытанні на с. 150.
- *Калі праверачная работа выканана беспамылкова:* Паўтарыць §18-23, выканаць заданні 1-4, с. 151.

Дадатковыя пытанні:

Настаўнік пры наяўнасці вольнага часу на ўроку можа арганізаваць з групамі невялікую гульню па ўзору “Брэйн-рынгу”. Настаўнік прапануе ім на хуткасць адказаць на некалькі пытанняў адпаведных да дадзенай тэмы:

1. У канцы XIX – пачатку XX ст. у краінах Лацінскай Амерыкі, асабліва ў Бразіліі, пачаўся сапраўдны бум, звязаны са здабычай і экспартам гэтай каштоўнай сыравіны. Але з цягам часу Лацінская Амерыка перастала быць манапалістам ў вытворчасці дадзенага тавару, яго сталі здабываць і ў Азіі. А ў 1930-я гады з’яўляюцца тэхналогіі, якія дазволілі вырабляць гэта штучным шляхам. Праўда, падчас Другой сусветнай вайны адбыўся другі ўздым яго здабычы і экспарту, але не надоўга. Назавіце расліну, якая дае гэтую каштоўную сыравіну.

Адказ: Гевея – сок латекс (каўчук).

2. Як вядома, 30 ліпеня 1930 г. у Мантэвідэа (Уругвай) адбыўся фінальны матч першага чэмпіяната свету па футболе, у якім сустрэліся зборныя каманды Уругвая і Аргенціны. Перад пачаткам матчу прадстаўнікі каманд ніяк не маглі дамовіцца чым мячом гуляць – аргенцінскім ці ўругвайскім. У гэтых умовах галоўны суддзя матча бельгіец Д.Лангенус прыняў рашэнне, якое задаволіла абедзве каманды. А ў чым заключалася яго рашэнне?

Адказ: Першы тайм гуляць аргенцінскім мячом, другі – уругвайскім.

3. Назва якога горада літаральна перакладаецца з партугальскай мовы як “студзенская рака”?

Адказ: “Рыа-дэ-Жанейра” (“рэка января”).

4. Аргенціна здаўна славіцца гэтым элітным таварам, хаця ў наш час яго вытворчасць наладзілі і ў іншых краінах. Для яго вытворчасці падыходзяць толькі лепшыя прадстаўнікі спецыяльна выведзеных парод, якія адкормліваюцца на чыстых экалагічных пашах. Потым іх падвешваюць на рамянях так, каб яны не маглі варушыцца, і працягваюць адкормліваць і пояць спецыяльным пивам. У выніку праслойкі тлушчу раўнамерна размяркоўваюцца па ўсяму целу, што і надае асаблівы выгляд і смак дадзенаму прадукту. А што ж гэта за прадукт?

Адказ: Мармуравая ялавічына.

5. Мексіканскі мастак Давід Сікейрас, як вядома, прытрымліваўся левых поглядаў, быў камуністам. А ў арганізацыі забойства якога таксама знакамітага марксіста ён прымаў удзел, калі забойства гэта адбылося ў 1940 г. на тэрыторыі Мексікі?

Адказ: Забойства Л.Д.Троцкага.

6. Назавіце імя хаця б аднаго мураліста, калі мура ў перакладзе з іспанскай мовы азначае – насценны роспіс.

Адказ: Х.Ароска, Д.Рывера, Д.Сікейрас – усе прадстаўнікі мексіканскага муралізму.

7. Гэты горад быў заснаваны яшчэ ў 1536 г. іспанскімі канкістадорамі. Яго поўная назва гучала як “Горад Прысвятой Тройцы і порт Прысвятой Дзевы Святой Марыі Добрых Вятроў”. У пачатку XIX ст. гэтая назва скарацілася да двух слоў. Адкажыце, як гучыць яго назва па-іспанску?

Адказ: “Буэнас-Айрэс” (горад добрых вятроў).

8. Чаму Аргенціну, нягледзячы на тое, што яна ў 1944 г. фармальна далучылася да антыгітлераўскай кааліцыі, пасля вайны можна было назваць у нейкай ступені спадчынніцай нацызму?

Адказ: У Аргенціне пры дапамозе дзяржаўных улад і самога прэзідэнта Х.Перона апынулася вялікая колькасць дзеячаў нацыскай Германіі.